

آغاز ادبیات کردی

محمد اوزون

ترجمه‌ی: طاهر نور

انتشارات پنویس

سرشناسه: اوزون، محمد، ۱۹۵۳ - ۲۰۰۷م. Uzun, Mehmed

عنوان و نام پدیدآور: آغاز ادبیات کردی/محمد اوزون؛ ترجمه طاهر آگور.

مشخصات نشر: پرند: پنیویس، ۱۳۹۶. مشخصات ظاهری: ۱۱۷ص.

شابک : ۱۰۰۰۰۰ ریال : 4-19-8798-600-978

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: Destpeka edebiyata Kurdi

موضوع: ادبیات کردی -- تاریخ و نقد

موضوع: Kurdish literature -- History and criticism

شماره افزوده: آگور، طاهر، مترجم

رده بندی کتب: ۵۰۰: ۱۳۹۶ الف ۸۳/آ ۳۲۵۶ PIR

رده بندی دهی: ۸۰۹/۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۱ ۵۰۰۰

انتشارات: پنیویس PÊNIVÎS

ایمیل: penivis2016@gmail.com/تلفن: ۰۹۱۰۹۴۷۵۶۷۷/۵۶۸۹۰۱۵

• نام کتاب: آغاز ادبیات کردی

• نویسنده: محمد اوزون

• ترجمه از کردی کرمانجی: طاهر آگور

• ویراستار: مجید باقری

• سال چاپ: ۱۳۹۶

• نوبت چاپ: اول

• شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

• طرح جلد: مجید باقری

• قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک (ISBN): 4-19-8798-600-978

پیش گفتار

چند سال پیش مجله اشپیگل آلمان با تورگوت اوزال رئیس جمهور ترکیه مصاحبه‌ای انجام داد. تورگوت اوزال در این مصاحبه می‌گوید: «کردی زبان بادیه‌نشینان است. هر ادبیاتی به زبان کردی وجود ندارد».^۱ سپس در شماره‌ی دیگری از اشپیگل، نویسنده، شرق‌شناس کرد جمال نَبز به ادعاهای تورگوت اوزال این گونه جواب داد: «نه تنها زبان کردی دارای ادبیات بسیار غنی است، بلکه آثار علمی بسیاری نیز به این زبان نوشته و چاپ شده‌اند. کتابخانه‌های کردستان عراق پر است از این ادبیات. این است اینکه ادبیات کردی در ترکیه به چشم نمی‌خورد این است که از حدود ۷۰ سال پیش یک جنگ همه‌جانبه و گسترده علیه هر چیزی که به کردی است وجود دارد».^۲

نویسنده کرد محمد اوزون در کتاب حاضر بصورت علمی به بررسی ادبیات کردی پرداخته است. او از صدها کتاب، نشریه، مقاله و روزنامه‌های این کار بهره‌جسته است.

در کردی برای واژه Destpêk دو معنی وجود دارد. یکی به معنی «آغاز» ترکی (ورود) و دیگری به معنی Başlangıç (آغاز) است. در عنوان این کتاب معنی دوم به کار رفته است. به عبارتی دیگر محمد اوزون در این اثر تنها به پیشینیان (پیشاهنگان) ادبیات کردی نمی‌پردازد، بلکه تمام ادبیات کردی را مورد بررسی قرار می‌دهد. محمد اوزون به صورت مختصر مخاطب را به عمق ادبیات کردی

می‌برد. کسانی که تمایل دارند ادبیات کردی را بهتر بشناسند، می‌توانند از این کتاب به عنوان منبع استفاده کنند. نویسندگان در پایان کتاب نیز منابع مهم بسیاری را معرفی می‌کند. به عنوان مثال به دو مورد از این منابع مهم اشاره می‌کنیم: «تاریخ ادبیات کردی» (Dîroka Edebiyata Kurdî) اثر قانات کر و «تاریخ ادبیات کردی» (میزووی نه‌ده‌بی کوردی) از علاءالدین سجادی. محمد اوزون همراه با حدود بیست تن از نویسندگان، زبان‌شناسان و صاحب‌نظران، سال‌هاست بر روی گلچین ادبیات کردی به تحقیق و پژوهش می‌پردازد و کتاب حاضر بخشی از این فعالیت‌هاست. این فعالیت‌ها رو به پایان است و امید است نتایج این تحقیق و پژوهش‌های گران‌سنگ در آینده‌ای نزدیک به دست خوانندگان برسد.

همانگونه که گفته شد، نویسنده «آغاز ادبیات کردی» از منابع متعدد و مهمی استفاده کرده است. او به صدها زبان، داستان، شعر و ... اشاره می‌کند. وی همچنین برخی از واقعیات را نیز برای خوانندگان آشکار می‌کند. او در اکثر موارد هنگامی که به یک نویسنده اشاره نموده، به صورت مختصر وی را مورد «نقد ادبی» هم قرار داده است. محمد اوزون در کنار بیان نظریات و عقاید خودش به استقلال نویسنده هم اهمیت بسیاری داده است. به عنوان مثال:

- ادبیات کردی همیشه در مبارزه مرگ و زندگی بوده است
- در هیچ نقطه‌ای از جهان همانند ادبیات کردی، ادبیات و سیاست این گونه با هم پیوند داده نشده‌اند.

- تمامی تحقیقات و پژوهش‌های روی ادبیات کردی، باید براساس ادبیات کردی شفاهی صورت پذیرند.

دنگبژها (ترانه‌سرایان سنتی) و داستان‌سرایان سنتی نقشهای اجتماعی زیادی بازی می‌کنند: تاریخ را بازگو و معرفی می‌کنند، به جامعه شادی می‌بخشند، یک نوع حیات فرهنگی و ادبی ایجاد می‌کنند و به عنوان پلی برای پیوند آینده و گذشته عمل می‌کنند.

محمد اوزون، در کتاب حاضر بیشتر به ادبیات مدرن کردی می‌پردازد. او قبل از اینکه وارد بحث ادبیات مدرن شود بطور خلاصه به وضعیت کردها و سرزمین آنها اشاره می‌کند. توجه خوانندگان را به محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های روی زبان و ادبیات کردن جلب می‌کند و به گونه‌ای بسیار مختصر به پیشاهنگان و کلاسیک‌های ادبیات کردی اشاره می‌دارد. در پایان او به ادبیات شفاهی کردی می‌پردازد.

محمد اوزون نویسنده‌ای بسیار توانمند است. وی در حوزه زبان، فرهنگ، ادبیات و روزنامه‌نگاری کردی کارهای بسیار گران‌بایه و ارزشمندی انجام داده است. اما او بیشتر با رمان‌هایش شناخته می‌شود: «تیر» (۱۹۸۹)، «مرگ پیرمردی زیبا» (۱۹۸۷)، «سایه عشق» (۱۹۸۹) و «روزی از روزهای سال زینکه» (۱۹۹۱).^۱ چند ماه پیش «سایه عشق» در استانبول از سوی انتشارات Doz در جلدی بسیار زیبا به چاپ رسید. نویسنده مشهور کرد، خلیل ده‌ک، کی در مورد محمد اوزون چنین می‌نویسد:

۱- رمان‌های "چاه سرنوشت" و "سایه عشق" این نویسنده توسط جلال عثمانیان به فارسی ترجمه شده‌اند. مترجم.